

Pratarmė

2020-uosius užbaigiantis mišrios tematikos 45-asis *Colloquia* numeris užgriebia platų tarpdisciplininės minties svarstymų lauką. Numeris pradedamas Arūno Sverdiolo straipsniu, skirtu Witoldo Gombrowicziaus filosofijai ir literatūrinei kūrybai. Nepaisant to, kad Gombrowiczius priešino literatūrą, kaip turinčią reikalą ne su mąstymu, o su vidujybės klodu, filosofijai, jo sukurtuose literatūros kūriniuose gausu filosofinių ir kitokių conceptualių svarstymų. Tačiau tikroji Gombrowicziaus filosofija, pasak Sverdiolo, yra jo literatūra, nes literatūrai jis kėlė filosofinius tikslus, o literatą suvokė kaip artimą mąstytojui – kaip skirtingais būdais atveriantį pamatines ontologines ir aksiologines prasmes.

Šiame *Colloquia* numeryje – du straipsniai, skirti žemininkams. Rita Tūtlytė, pasitelkusi ne kartą Alfonso Nykos-Niliūno dienoraščiuose minimą XIX a. austrių rašytojo Adalberto Stifterio romaną *Der Nachsommer* (1857), jį aktualizuoja kaip artimą Nykos-Niliūno pasaulėjautai ir gyvenimiškai laikysenai hermetiško, harmoningo, gamtos ir kultūros persmelkto pasaulio kūrimu, kuris randasi kaip priešprieša viešojo gyvenimo tikrovei ir kaip sąlyga asmens savikūrai. Skirtingą problemiką svarsto Gintarė Bernotienė, siūlanti pasekti Henriko Nagio viešo pripažinimo ir išlikimo įtakingu literatūros lauko veikėju trajektorijas, kurios yra brėžiamos pasitelkus to meto viešąjį literatūros procesą nušviečiančią egodokumentiką. Skirtingas gyvenimo sferas aktualizuojantys Ritos Tūtlytės ir Gintarės Bernotienės straipsniai papildo egzodo kultūrinę mozaiką naujomis įžvalgomis.

Reikšmingas Brigitos Speičytės tyrimas apie mažai žinomą prancūzų kalba istorinius romanus rašiusią Sofiją Tyzenhauzaitę de Šuazel-Gufjė (Sophie de Tisenhaus de Choiseul-Gouffier, 1790–1878). Tyzenhauzaitės de Šuazel-Gufjė romanus matydama kaip Walterio Scotto istorinio romano alternatyvą dėl kitaip suvokiamos istorijos, Speičytė pateikia išsamią ir patikslintą šios autorės bibliografiją. O Paulius Jevsejevas, pasitelkęs poetinio diskurso semiotiką, aptaria ankstyvajam Sigitu Gedos kūrybos laikotarpiui priklausančią eilėraščių rinktinę *Pėdos* ir poemą *Strazdas*, ryškindamas poeto įsteigtas naujas kultūrinės vertes.

Publikacijų skiltyje net trys pirmą kartą spausdinamos publikacijos. Tai – Eugenijaus Žmuidos parengtas autobiografinis Juozo Girdzijausko (1935–2014) pasakojimas ir Loretos Mačianskaitės parengti Kazio Daugėlos ir Kristinos

Škėmaitės-Snyder prisiminimai apie Antaną Škėmą, kurio 110-osios gimimo metinės buvo minimos šiemet. Žinomo išeivijos fotografo, inžinieriaus geodezininko Kazio Daugėlos prisiminimai pasakoja apie Antano Škėmos vaikystės metus, praleistus Radviliškyje, o apie gyvenimą JAV pasakoja Antano Škėmos dukterė Kristina, prisiminimus skyrusi savo dukterims Abigailei ir Corinnai, kuri juos išsaugojo ir leido skelbti *Colloquia* žurnale. Vilniaus universiteto profesoriaus Juozo Girdzijausko autobiografinį pasakojimą Eugenijus Žmuida įrašė 2007 m. rudenį jo bute Antakalnyje. Garso įrašo bus galima pasiklausyti, įsigijus Lietuvių literatūros ir tautosakos instituto leidyklos išleistą Eugenijaus Žmuidos parengtą knygą *Profesorius Juozas Girdzijauskas: atsiminimai, laiškai, interviu*.

Šio numerio recenzijų skiltyje – trys recenzijos, kaip visuomet, išsamiai ir argumentuotai, nevengiant poleminių klausimų, aptariančios naujausias monografijas: Jurgita Žana Raškevičiūtė rašo apie Aistės Kučinskienės monografiją, skirtą Juozo Tumo-Vaižganto epistolikai, Jurga Sadauskienė recenzuoja Aušros Žičkienės monografiją *Savaiminė daina: nežymus būvis, tradicinės struktūros, vietinės reikšmės, globali raiška*, o Dalia Cidzikaitė aptaria plačios apimties Europos komparatyvistinei minčiai skirtą rinktinę *Comparative Literature in Europe. Challenges and Perspectives*.

GITANA VANAGAITĖ

Foreword

The 45th issue of *Colloquia*, which concludes the year 2020, captures a broad field of mixed interdisciplinary research. The issue begins with an article by Arūnas Sverdiolas dedicated to the philosophy and literary works of Witold Gombrowicz. Despite the fact that Gombrowicz has opposed philosophy to literature, which deals with inwardness and not thinking, his literary works are rich with philosophical and other conceptual considerations. However, according to Sverdiolas, real Gombrowicz's philosophy is his literary works, because he set philosophical goals for literature, and perceived the writer as close to the thinker—an individual who reveals fundamental ontological and axiological meanings in different ways.

This issue features two articles about “the žemininkai” poets. Rita Tūtlytė takes the 19th-century novel *Der Nachsommer* (1857) by the Austrian writer Adalbert Stifter mentioned several times in the diaries of Alfonsas Nyka-Niliūnas, and finds it close to Nyka-Niliūnas's worldview and existential attitude in creating a hermetic and harmonious world, permeated with nature and culture, which emerges as a contrast to the reality of public life and as a condition for self-creation. Gintarė Bernotienė discusses a different problem. The author of the article proposes to follow the trajectories of Henrikas Nagys' public recognition and his ability to remain an influential figure in the field of literature. She does that by analyzing egodocuments that shed light to the public literary process of that time. Articles by Tūtlytė and Bernotienė, examining different spheres of life, supplement the cultural mosaic of the Lithuanian diaspora with new perceptions.

Brigita Speičytė's article about Sophie de Tisenhaus de Choiseul-Gouffier (1790-1878), a little-known writer of historical novels in French, is a significant contribution to this issue of *Colloquia*. Speičytė, viewing de Tisenhaus de Choiseul-Gouffier's novels as an alternative to Walter Scott's historical novel due to a differently perceived history, presents a detailed and revised bibliography of the authoress. Paulius Jevsejevas, using the semiotics of poetic discourse, discusses the collection of poems *Pėdos* and the poem “Strazdas” belonging to the early period of Sigitas Geda and highlights the new cultural values established by the poet.

In the publication section three archival texts are published for the first time. These are the autobiographical story of Juozas Girdzijauskas (1935–2014) prepared by Eugenijus Žmuida and the memoirs of Kazys Daugėla and Kristina Škėmaitė-Snyder about Antanas Škėma, whose 110th birth anniversary has been celebrated this year, prepared by Loreta Mačianskaitė. Kazys Daugėla, a well-known diaspora photographer and engineer geodesist, reminiscences about Škėma's childhood years in Radviliškis. Writer's daughter Kristina tells about life in the USA. She dedicates her memories to her daughters, Abigail and Corinna, who preserved and allowed them to publish in *Colloquia*. Žmuida recorded the autobiographical narration of Vilnius University Prof. Juozas Girdzijauskas in the autumn of 2007, in his apartment, in Antakalnis. The audio recording is available in the book, *Profesorius Juozas Girdzijauskas: atsiminimai, laiškai, interviu* [Professor Juozas Girdzijauskas: Memories, Letters, and Interviews], compiled by Žmuida and published by the Lithuanian Institute of Literature and Folklore Publishing House.

In the review section of this issue, three reviewers discuss the latest monographs. Jurgita Žana Raškevičiūtė writes about Aistė Kučinskienė's book dedicated to Juozas Tumas-Vaižgantas's epistolary. Jurga Sadauskienė reviews Aušra Žičkienė's monograph, *Savaiminė daina: nežymus būvis, tradicinės struktūros, vietinės reikšmės, globali raiška* [A Spontaneous Song: Insignificant Existence, Traditional Structures, Local Meanings, and Global Expression]. Dalia Cidzikaitė finishes this section with the review on a broad comparative study, *Comparative Literature in Europe. Challenges and Perspectives*.

GITANA VANAGAITĖ